

๑.๑๔ ตะคร้อ

ชื่อท้องถิ่น	บักค้อ
ชื่ออื่นๆ	กาซ้อง คอส้ม (เลย) เคาะ (นครพนม พิชณุโลก) ค้อ (กาญจนบุรี) เคาะจ๊ก มะเคาะ มะจ๊ก มะโจ๊ก (ภาคเหนือ) ตะคร้อไข่ (ภาคกลาง) ชะอู่เสก (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) กาซ้อ คัย (กะเหรี่ยง-กาญจนบุรี) ปั้นรื้อ (เขมร-สุรินทร์) ปั้นโรง (เขมร-บุรีรัมย์) บักค้อ ตะค้อ หมากค้อ เป็นต้น
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Merr.
ชื่อพ้อง	<i>Pistacia oleosa</i> Lour., <i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken
ชื่อวงศ์	SAPINDACEAE
ชื่อสามัญ	Ceylon oak / Macassar oil tree

รหัสพรรณไม้ ๑-๖๓๑๑๙๐๖-๑๓-๐๑๔ จำนวนที่พบ ๑ ต้น

สถานภาพ (IUCN) พบทั่วไป (Least Concern: LC)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้นตะคร้อ จัดเป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ มีความสูงของต้นประมาณ ๑๕-๒๕ เมตร แตกกิ่งก้านต่ำ เรือนยอดมีลักษณะเป็นทรงพุ่มแผ่กว้าง กิ่งก้านมักคดงอ ลำต้นเป็นปุ่มปมและพูกอน เปลือกลำต้นเป็นสีน้ำตาลแดงหรือเป็นสีน้ำตาลเทา เปลือกแตกเป็นสะเก็ดหนา ใบเป็นใบประกอบแบบขนนก ปลายใบออกเป็นคู่ออกเรียงเวียนสลับเป็นกลุ่มตามปลายกิ่ง ใบย่อยติดเรียงตรงข้ามหรืออาจเยื้องกันเล็กน้อยประมาณ ๑-๔ คู่ โดยใบคู่ปลายสุดของช่อใบจะมีขนาดใหญ่และยาวที่สุด ลักษณะของใบย่อยเป็นรูปรี หรือรูปรีขอบขนาน ปลายใบมนหรือหยัก มีหางสั้น ๆ หรือดิ่งสั้น ๆ โคนใบมนหรือสอบและมักเบี้ยว ส่วนขอบใบเรียบเป็นคลื่น ใบมีขนาดกว้างประมาณ ๔.๕-๑๒ เซนติเมตรและยาวประมาณ ๘-๒๕ เซนติเมตร แผ่นใบค่อนข้างหนาเรียบและเป็นคลื่นเล็กน้อย มองเห็นเส้นใบได้ชัดเจน เส้นแขนงใบมีประมาณ ๘-๑๖ คู่ ปลายเส้นจรดกันก่อนถึงขอบใบ ก้านใบย่อยจะสั้นมาก ส่วนก้านช่อใบยาวประมาณ ๕-๑๐ เซนติเมตร โดยใบอ่อนมีขนเล็กน้อยตามเส้นใบ ดอก ออกดอกเป็นช่อปลายยอดหรือตามซอกใบ ช่อดอกมีความยาวประมาณ ๒๐-๓๐ เซนติเมตร และช่อดอกมีลักษณะเป็นพวงแบบหางกระรอกห้อยลง ดอกย่อยมีขนาดเล็กเป็นสีขาวหรือสีเหลืองอ่อน ๆ กลีบเลี้ยงหรือกลีบรวมมีขนาดเล็กมาก มีแฉกแหลม ๕ แฉก ดอกไม่มีกลีบดอก มีเกสรเพศผู้ประมาณ ๖-๘ ก้าน ส่วนรังไข่มีลักษณะกลมและมี ๓ ช่อง ในแต่ละช่องจะมีอวุล ๑ อวุล เกสรเพศเมียส่วนปลายแยกเป็นแฉก ๓ แฉก โดยจะออกดอกในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน ผลเป็นรูปทรงกลม มีขนาดประมาณ ๒-๓ เซนติเมตร ปลายผลเป็นจะงอยแหลมและแข็ง เปลือกผลหนาค่อนข้างหนา ผิวผลเกลี้ยงเป็นสีเขียวอมน้ำตาลหรือเป็นสีน้ำตาล ภายในผลมีเมล็ด ๑-๒ เมล็ด มีเนื้อหุ้มเมล็ดสีเหลืองลักษณะฉ่ำน้ำ และมีรสเปรี้ยว ใช้รับประทานได้ โดยจะออกผลในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนกรกฎาคม ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ด พบได้ตามป่าผลัดใบ ป่าดิบเขา และตามป่าเบญจพรรณทั่วไป ที่ระดับความสูงถึง ๑,๒๐๐ เมตร

การใช้ประโยชน์ในท้องถิ่น

- **อาหาร** – ผลสุกหรือเนื้อหุ้มเมล็ดสีเหลืองและฉ่ำน้ำ มีรสเปรี้ยว รับประทานเป็นผลไม้ได้ โดยจะนิยมรับประทานกันมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเนื่องจากเนื้อผลมีฤทธิ์เป็นยาระบาย การรับประทานมากเกินไปอาจทำให้ท้องเสียได้ หรือนำผลมารับประทานจิ้มกับเกลือหรือนำมาชั๊วกิน นอกจากนี้ยังสามารถนำผลมาทำเป็นอาหารหวานได้อีกหลายชนิด เช่น ตะคร้อแก้ว น้ำตะคร้อ ลูกกวาดตะคร้อ แยม ไวน์ เป็นต้น

- สรรพคุณ

- ๑) ราก เปลือกกราก หรือทั้งห้าส่วนเป็นยาแก้กษัย (ราก, เปลือกกราก)
- ๒) ใบแก่นำมาช้กับน้ำแล้วนำมาเช็ดตัว ใช้ใบเป็นยาแก้ไข้ (ใบแก่)
- ๓) น้ำต้มจากเปลือกต้นตะคร้อช่วยรักษาอาการปวดประจำเดือนได้ (Mahaputra and Sahoo, ๒๐๐๘) (เปลือกต้น)
- ๔) น้ำมันสกัดจากเมล็ดสามารถนำมาใช้รักษาอาการคัน สิว แผลไหม้ได้ (Palanuvej and Vipunngeun, ๒๐๐๘) (น้ำมันจากเมล็ด)
- ๕) มีการศึกษาฤทธิ์ของสารสกัดจากเปลือกและลำต้นของต้นตะคร้อพบว่า สามารถช่วยลดการเกิดอนุมูลอิสระที่เป็นสาเหตุของการตายของเซลล์มะเร็งได้ (Pettit et al., ๒๐๐๐, Thind et al., ๒๐๑๐) และมีฤทธิ์ในด้านการเจริญเติบโตของเชื้อราและแบคทีเรีย (Ghosh et al., ๒๐๑๑)

- การใช้ประโยชน์อื่นๆ – ใช้ไม้

ภาพที่ ๑๔ แสดงลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของ ตะคร้อ



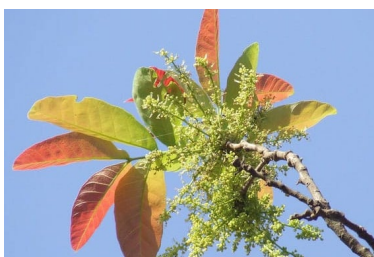
ลักษณะวิสัย



ลำต้น



ใบ



ดอก



ผล และ เนื้อหุ้มเมล็ด

แหล่งอ้างอิง : เมดไทย. (๙ มีนาคม ๒๕๖๓). “ตะคร้อ สรรพคุณและประโยชน์ของต้นตะคร้อ ๓๐ ข้อ !”.

<https://medthai.com/ตะคร้อ/>